

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології
Кафедра психології розвитку

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психотерапія дітей та підлітків

Освітні програми «Психологія»
«Клінічна психологія»

Спеціалізація (за наявності) _____

Спеціальність 053 Психологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “26” серпня 2022р.

м. Івано-Франківськ – 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Психотерапія дітей та підлітків
Освітня програма	Психологія Клінічна психологія
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	Психологія
Галузь знань	
Освітній рівень	(бакалавр)
Статус дисципліни	(вибіркова)
Курс / семестр	4 /7
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 14 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 58 год. 3 кредити, 90 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

полягають у засвоєнні філософсько-епістемологічних, загально-теоретичних основ і організаційно-методичних засад сучасної дитячої психотерапії, принципів надання психотерапевтичної допомоги, прийнятих у відповідному напрямі; набутті належної психотерапевтичної ерудиції і виробленні базових терапевтичних умінь і навичок; формуванні професійно значущих якостей особистості, фахової культури і етики дитячого психотерапевта.

Компетентності

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології та професійної підготовки у процесі навчання, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати психотерапевтичні знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом дитячої психотерапії.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК8. Здатність організовувати та здійснювати психологічну реабілітацію дітей та підлітків, надавати їм психологічну допомогу

(індивідуальну та групову).

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Програмні результати навчання

ПР11. Складати та реалізовувати план психотерапевтичного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій; володіти базовими психотехнологіями терапевтичного і розвивально-корекційного впливу; встановлювати зв'язки між певною теорією особистості і релевантною їй психотерапевтичною практикою, переваги і обмеження відповідного психотерапевтичного напрямку.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку: синтезувати методи, процедури і психотехніки, запозичені з різних терапевтичних шкіл задля досягнення бажаного психотерапевтичного ефекту, адекватну психологічній проблемі стратегію психотерапевтичної допомоги клієнту з опорою на релевантну концепцію особистості.

ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

ПР19. Організовувати і проводити реабілітаційно-психологічну роботу в умовах санаторно-курортного оздоровлення.

ПР 20. Здійснювати моніторинг та якісну оцінку психологічного супроводу дітей та підлітків та реабілітаційних програм для них.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Культурно-історичні умови розвитку та організаційно-деонтологічні засади психотерапії дітей та підлітків	Розуміти сутність зв'язку психотерапії дітей і підлітків з психологією розвитку і патопсихологією, психокорекцією, психодіагностикою, психологічним консультуванням. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань: теоретико-методологічні засади уявлень про природу людини, структуру особистості і критерії психічного здоров'я в дитячому та підлітковому віці, прийняті відповідним психотерапевтичним напрямом; критерії визначення нормальної і патологічної ліній розвитку. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога: добровільності, конфіденційності, розподіленої відповідальності, безоцінного прийняття, емпатії, шанування гідності тощо.	Експерес-тести, запитання для самоконтролю, роздумів, дискусії

2.	Психодинамічна традиція в дитячій психотерапії	Знати основні концепти динамічної дитячої психотерапії та особливості застосування дитячого психоаналізу. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел: зміст, межі та принципи застосування відповідного виду і методу дитячої та підліткової психотерапії; логіку терапевтичного процесу, обґрунтованість і доцільність застосування певних терапевтичних технік, компенсаторні можливості розвивальних психотехнік.	Експрес-тести, запитання для самоконтролю, роздумів і дискусії, творчі завдання, психотерапевтичні вправи
3	Когнітивно-біхевіоральний напрям психотерапії дітей і підлітків	Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т. ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань: знаходження наукових джерел і персональних носіїв передових психотерапевтичних ідей і психокорекційного досвіду; підвищення психотерапевтичної компетентності – теоретичної і практичної. Знати особливості застосування когнітивно-поведінкової терапії (КПТ) у роботі з дітьми та підлітками.	тести, запитання для самоконтролю, роздумів і дискусії, творчі завдання, психотерапевтичні вправи
4.	Екзистенційно-феноменологічна орієнтація психотерапії дітей і підлітків	Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання: зміст основних понять і концепцій психосоціального розвитку підростаючої особистості; зміст (феноменологічні прояви і причини) особистісної проблеми чи психічного розладу у термінах певної психотерапевтичної теорії.	тести, запитання для самоконтролю, роздумів і дискусії, творчі завдання, психотерапевтичні вправи
5.	Особливості дитячої психотерапевтичної практики	Складати та реалізовувати план психотерапевтичного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій; володіти базовими психотехнологіями терапевтичного і розвивально-корекційного впливу; встановлювати зв'язки між певною теорією особистості і релевантною їй психотерапевтичною практикою, переваги і обмеження відповідного психотерапевтичного напрямку. Відповідально ставитися до професійного	тести, запитання для самоконтролю, роздумів і дискусії, творчі завдання

		самовдосконалення, навчання та саморозвитку: синтезувати методи, процедури і психотехніки, запозичені з різних терапевтичних шкіл задля досягнення бажаного психотерапевтичного ефекту, адекватну психологічній проблемі стратегію психотерапевтичної допомоги клієнту з опорою на релевантну концепцію особистості.	
6.	Психотерапія підлітків та робота з сім'ями.	Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги підліткам, усвідомлювати терапевтичні функції тих чи тих психотехнічних процедур. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності: порівнювати чужий і власний терапевтичний досвід з урахуванням прийнятих у даній психотерапевтичній парадигмі критеріїв ефективності та норм психічного здоров'я, світоглядної спрямованості терапевтичного мислення і професійної мотивації психотерапевта, рівня обізнаності студентів у галузі дитячої та підліткової, культурно- і гендерно зумовленої психотерапії, сформованості професійних інтересів.	тести, запитання для самоконтролю, роздумів і дискусії, творчі завдання

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	8
Семінарське заняття	20
Самостійна робота	24
Індивідуальне завдання	8
Контрольна робота	10
Експрес-тестування	30
Залік	100
Максимальна кількість балів	100

Види контролю: поточний, тематичний, періодичний, підсумковий, самоконтроль.

Форми контролю: усне та письмове опитування, тестування, мультимедійні презентації, аналіз терапевтичного випадку (sole-case), залік.

Семінарське заняття	В оцінюванні усних чи письмових відповідей та тестових завдань враховується: - повнота знань (чи знає студент матеріал з даної теми в
---------------------	--

загальному аспекті);

- якість знань (як глибоко розуміє студент теоретичний і практичний зміст усіх понять, наскільки свідомо було засвоєно основні поняття й правила);

- вміння застосовувати набуті знання до розв'язання практичних завдань;

- знання основних положень стандартів, правильність використання термінології;

- вміння викласти засвоєний матеріал правильною літературною мовою.

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який під час формулювання відповіді застосовує творчий підхід, самостійне залучення знань, одержаних з додаткової літератури, узагальнює знання одержані під час вивчення дисципліни. Оцінка «відмінно» передбачає глибину засвоєння навчального матеріалу, культуру мислення й мовлення, вільне користування термінологією, вміння застосувати знання теоретичних основ на практиці. Студент дає свідомі, правильні, повні відповіді на поставлені запитання, точно формує означення й теоретичні положення. Студент, якому виставляється оцінка «відмінно», має виявити глибокі знання з предмета, загальний високий рівень грамотності, високу ерудицію. Оцінки «дуже добре» й «добре» виставляються студенту, який міцно засвоїв програмний матеріал, уміє грамотно його викласти, не допускає істотних помилок у формулюванні відповідей на запитання, вільно оперує навчальним матеріалом із дисципліни, знає наукову й довідкову літературу з проблем навчальної дисципліни. Різниця порівняно з найвищим балом виявляється в тому, що знання студентів мають характер обмеженості, не виявляється рівень творчого володіння навчальним матеріалом, немає достатньої самостійності в аргументації відповідей. Студент глибоко й свідомо розуміє теоретичний матеріал, але нечітко формулює правила, допускає недоліки, які може самостійно виправити. Культура мови висока.

Оцінки «задовільно» й «достатньо» ставляться за низький рівень якості засвоєння теоретичних знань, але виявлену здатність дати неповні відповіді на всі поставлені запитання. Студент виявляє теоретичні знання, демонструє певну самостійність у викладенні навчального матеріалу, проте робить це поверхнево із застосуванням певних штампів у відповідях, висновки сформульовані вузько. Не повністю ознайомлений з додатковою навчальною літературою. Має обмежені знання фактичного матеріалу, допускає суттєві неточності в формулюваннях, порушує послідовність у викладенні навчального матеріалу. Студент допускає помилки у відповідях, неправильно формулює те чи інше положення, після вказівок і зауважень викладача частину помилок і недоліків не може самостійно виправити. Культура письмового та усного мовлення, точність викладення мають певні вади, хоча і є мінімально достатніми. Оцінки «незадовільно» й «неприйнятно» виставляються студенту, який не засвоїв значної частини програмного матеріалу, допускає істотні помилки в формулюванні відповідей на запитання, на окремі з них не дає відповіді. Не здатен використати наявні знання програмного матеріалу на практиці. Студент не володіє навчальним матеріалом, формально відповідає на окремі запитання, йому важко відповісти на додаткові запитання.

<p>Самостійна робота</p>	<p>Деталізуючи критерії та нормативи оцінювання самостійної роботи студентів з дисципліни «Психотерапія дітей та підлітків», виходимо з умовного поділу помилок на власне помилки та недоліки. Помилками вважаються огріхи, допущені у письмових відповідях, що спотворюють або зовсім змінюють зміст означення, положення, твердження. Якщо помилка повторюється в роботі, це свідчить про незнання або нерозуміння студентом певного положення і її вважають однією помилкою. Помилки свідчать про істотні прогалини в знаннях студента. Недоліками вважаються огріхи, які є наслідком неухайності або неохайності студента під час відповіді та мають другорядне значення. Три недоліки прирівнюються до однієї помилки. В оцінюванні відповідей встановлюються такі вимоги: 5 балів (відмінно) виставляються, коли у відповіді допущено не більше одного недоліку; 4 бали (дуже добре та добре) – коли в роботі помилок немає, але допущено не більше трьох недоліків, що прирівнюються до помилки; 3 бали (задовільно) – коли в роботі допущено не більше 4 недоліків або зроблено дві помилки; 2 бали (достатньо), коли в роботі допущено більше трьох помилок, 1 бал (незадовільно) – коли в роботі допущено більше чотирьох помилок, бали 0-0,9 – коли в роботі немає правильно виконаних завдань без помилок і недоліків й така роботане зараховується.</p>
<p>Мультимедійні презентації</p>	<p>В оцінюванні мультимедійних презентацій встановлюються такі вимоги: бали 4,5-5 – «відмінно»; 3,5-4,4 – «добре»; 2,5-3,4 – «задовільно», 1,5-2,4 – «незадовільно», 0-1,4 – робота не зараховується.</p> <p>Критерії оцінювання мультимедійних презентацій (максимальний бал – 5):</p> <ul style="list-style-type: none"> - структура (кількість слайдів відповідає змісту і тривалості виступу; наявність титульного слайду і слайда з висновками) – 0,2 бала; - наочність (ілюстрації доброї якості, з чітким зображенням, текст легко читається; застосовуються засоби наочної інформації (схеми, рисунки, діаграми тощо) – 0,2 бала; - дизайн та налаштування (оформлення слайдів відповідає темі; для всіх слайдів презентації застосовується ідентичний шаблон оформлення; текст сформатовано за шириною – 0,1 бала); - зміст (презентація добре структурована і відображає основні етапи дослідження (проблема, мета, гіпотеза, хід роботи, висновки, ресурси); містить повну, зрозумілу інформацію по темі роботи; орфографічна та пунктуаційна грамотність – 2 бали; - вимоги до виступу (виокремлено та сформульовано головні ідеї, на яких базується презентація; немає дублювання тексту на слайдах та у виступі; доповідач вільно володіє матеріалом, чітко і зрозуміло висловлюється; впевнено і коректно відповідає на запитання та зауваження аудиторії; не виходить за межі встановленого регламенту – 2 бали; - стиль презентації (збалансоване використання і тексту, і зображення для передачі думок; емоційний контакт з аудиторією; креативність доповідача – 0,3 бала; - реакція аудиторії (відповідає моделі споживацької поведінки AIDA (Attention, Interest, Desire and Action); візуальні ефекти для розміщення тексту та ілюстрацій не перешкоджають сприйняттю змісту; вдало аргументовані ідеї підтримують цікавість аудиторії

	– 0,2 бала.
Індивідуальне (творче) завдання	<p>Оцінка за виконання цього завдання виставляється за національною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».</p> <p>«Відмінно»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - творчий підхід до засвоєного матеріалу, послідовна, правильна і повна відповідь; - вміння аналізувати факти і події, застосовуючи отриманні психологічні знання в конкретних ситуаціях; - вміння прогнозувати результати від прийнятих рішень щодо врегулювання проблемної ситуації. <p>«Добре»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - у відповіді зроблено деякі непринципові помилки несуттєвого характеру, за наявності повних знань теоретичного матеріалу й вміння обґрунтувати вибір стратегічних альтернатив врегулювання проблемної ситуації. <p>«Достатньо»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - недостатня повнота викладення теоретичного матеріалу, наявність неточностей у розробці практичних рекомендацій щодо врегулювання проблемної ситуації. Порушення логічної послідовності викладення матеріалу. <p>«Незадовільно»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відсутність знань з більшої частини теоретичного матеріалу та невміння аналізувати й оцінювати психологічні явища; - несформованість практичних навичок моделювати й розв'язувати типові психологічні ситуації.

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції	1		1		1		1		1		1		1		1			8
Семінарські з-тя		4		4		4		4		4								20
Експрес-тестування												30						30
Контрольна робота																	10	10
Самостійна р-та														24				24
Індивідуальні завдання																8		8
Залік																		100
Всього за тиж-нь	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	30	1	24	1	8	10	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, комп'ютери, використання цифрових систем управління навчанням – D-learn; використання онлайн навчального контенту – Google Meet, Cisco Webex Meetings, Zoom, Microsoft Teams, YouTube та сучасного інструменту для створення цифрового навчального контенту Microsoft PowerPoint.
-----------------------------------	--

Література:

1. Мушкевич М. І., Чагарна С.Є. Основи психотерапії : навч. посіб / за ред. М. І. Мушкевич. Вид. 3-тє. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.
<https://core.ac.uk/download/pdf/153588416.pdf>
2. Вестбрук Д., Кеннергі Г., Кірк Дж. Вступ в когнітивно-поведінкову терапію : підручник. Львів, 2014. 410 с. https://i-cbt.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/КРТ-ТЕХТ-1_2-PART.pdf
3. Психотерапія з психокорекційною роботою. Навчально-методичний посібник. / Автор-упорядник Михальченко Н.В. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. 236 с.
<http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/214/1/.pdf>
4. Коен Д., Маннарїно Е., Деблінджер Е. Психотерапія з дітьми та підлітками, які пережили травму і втрату. Львів, 2016. 264 с.
5. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
6. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції : Навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2016. 304 с.
<https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9286/>
7. Паркулаб О.Г. *Екзистенційний підхід до психологічної профілактики і корекції дитячої агресивності / Аксіопсихологія людської деструктивності: від анатомії до профілактики : монографія / за заг. ред. З.С. Карпенко / ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Прикарп. нац. ун-т ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ, 2016. Розд. 6. С. 172-192.*
8. Паркулаб О.Г., Годованець В.І. Особливості міжособистісних стосунків сиблінгів у дорослому віці. Молодий вчений. 2016. № 12 (39). С. 228-232.
<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12/54.pdf>
9. Mazur, Piotr; Kondur, Oksana; Budnyk, Olena; Nikolaesku, Inna; Parkulab, Oksana; Lazarovych, Nadiia y Grebeniuk, Nataliya. Artistic and aesthetic preferences of adolescents in Ukraine and Poland. Revista Inclusiones Vol: 7 num Especial (2020): 593-607. (WoS).

7. Контактна інформація

Кафедра	Назва, адреса, кабінет, телефон, сайт, електронна адреса Кафедра психології розвитку, 518 каб., тел. 596 136, https://kpr.pnu.edu.ua/ , kpr@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Паркулаб Оксана Григорівна
Контактна інформація викладача	Електронна адреса oksana.parkulab@pnu.edu.ua oksparkulab@ukr.net

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<ul style="list-style-type: none">➤ Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»➤ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».➤ Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ➤ Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.➤ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.➤ Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”.
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Згідно з «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора від 26 листопада 2020 р. № 799; із внесеними змінами наказом від 6 квітня 2021 р. № 212) , до підсумкового контрольного випробування допускаються студенти, що прослухали лекційний курс, взяли участь у практичних заняттях, виконали всі письмові завдання (експрес-тестування, творче завдання, реферат чи презентацію) та написали контрольну (модульну) роботу.</p> <p>У разі відсутності студента з поважних причин при написанні контрольної (модульної) роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи. При неявці студента у зазначений термін без поважних причин кількість балів з модуля дорівнює «0» (нуль).</p> <p>Допускається, як виняток, з дозволу завідувача кафедри одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з курсу (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних занять тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.</p> <p>Підсумковий контроль знань здійснюється на останньому практичному занятті. Залік передбачає підсумкове оцінювання (у стобальній шкалі) й визначається як сума оцінок за поточний контроль знань та результатів складання змістового модуля.</p> <p>ПОЛОЖЕННЯ про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS від 2 лютого 2016 р. № 18; із внесеними</p>

Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Оцінка за виконане завдання знижується на один бал
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» - покликання: https://nmv.pnu.edu.ua .
Додаткові бали	Додаткові бали присуджуються: за участь у науково-дослідній роботі (підготовка публікацій і виступ на конференції – по 5 балів). Згідно з «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора від 26 листопада 2020 р. № 799; із внесеними змінами наказом від 6 квітня 2021 р. № 212
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/ Рекомендовані платформи Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra

Викладач Паркулаб Оксана Григорівна